

Facebook Yoğunluğu Ölçeği'nin (FYÖ) Türkçeye Uyarlanması: Faktör Yapısı ve Güvenirliğinin İncelenmesi*

Kemal ÖZTEMEL¹Zeliha TRAŞ²

Öz

Facebook'un sosyal yaşam üzerindeki büyük etkisi düşünüldüğünde Facebook'u yoğun bir şekilde kullanan genç yetişkinlerin Facebook kullanım yoğunluklarını belirlemek önemli hâle gelmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada Facebook Yoğunluğu Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve faktör yapısı ve güvenirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Verileri online olarak toplanan araştırmaya, lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden oluşan 267 kadın, 95 erkek olmak üzere toplam 362 kişi katılmıştır. Uyarlanan ölçeğin geçerliliği açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak test edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörden oluştuğu ve bu tek faktörün varyansın yaklaşık olarak %57'sini açıkladığı belirlenmiştir. Sonrasında doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve elde edilen uyum iyiliği katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Güvenirlik analizi için ise, iç tutarlık (Cronbach α) katsayısı hesaplanmış ve test-tekrar test güvenirliği incelenmiştir. Ölçeğin tamamına ilişkin iç tutarlık katsayısı $\alpha=0.85$ olarak bulunmuştur. Testi yarılama güvenirliğinde ise iki yarı güvenirliğinin korelasyon katsayısı .70 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlarla FYÖ'nün genç yetişkin bireylerin Facebook kullanımı ile ilgili Facebook yoğunluklarını incelemeyi amaçlayan araştırmalarda kullanılabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal medya, Facebook, Facebook kullanımı, ölçek uyarlama, geçerlik, güvenirlik

Abstract

With the increasing use of social media, it is observed that the influence of Facebook on social life is increasing day by day. However, it is noteworthy that there is a limited number of scales for Facebook use. The aim of this research is adaptation of Facebook Intensity Scale (FIS) to Turkish and examine its factor structure and reliability. For this purpose, data were collected from 362 university students, 267 females and 95 males, consisting of undergraduate and graduate students. The data were collected online via Google forms. The validity of the adapted scale was tested using explanatory factor analysis and confirmatory factor analysis. According to the results of the exploratory factor analysis, the scale consists of only one factor and this single factor explains about 57% of the variance. In addition, confirmatory factor analysis was performed and it was seen that the obtained goodness of fit coefficients was at acceptable level. For reliability analysis, internal consistency (Cronbach α) coefficient was calculated and test-retest reliability was examined. The internal consistency coefficient for the complete scale was found as $\alpha = 0.85$. The coefficient of correlation for the semi-reliability of the test was found to be .70 in the half-reliability. Based on these findings, it can be said that the FIS is a valid and reliable tool for determining the intensity of Facebook use by young adult individuals and can be used in research designed to determine the intensity of Facebook usage.

Keywords: Social media, Facebook, Facebook usage, scale adaptation, validity, reliability

* Bu çalışma 11-14 Mayıs tarihleri arasında Denizli'de yapılan IV. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde (EJER2017) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Kemal Öztemel, Doç. Dr, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD. koztemel@gmail.com

² Zeliha Traş, Doç. Dr, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD. ztras@konya.edu.tr

Giriş

Tüm dünyada, her geçen gün daha fazla sayıda insan interneti aktif bir şekilde kullanmaya başlamaktadır. Bunun sonuçlarından biri olarak yaygınlaşan sosyal paylaşım siteleri, bireylerin başkalarına kendilerini tanıtmalarını, sosyal ilişkilerini ifade etmelerini ve diğerleriyle bağlantı kurarak yeni arkadaşlar edinmelerini veya arkadaşlıklarını sürdürmelerini sağlamaktadır. Facebook, Myspace ve Twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinin yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanması ve bu sitelerin popülaritesindeki artış sosyal psikologlar tarafından daha sıklıkla incelenen çevrimdışı etkileşimlerden önemli farklılıklar gösteren yeni sosyal etkileşim biçimlerini ortaya çıkarmıştır (Oldmeadow, Quinn ve Kowert, 2013). McKenna ve Bargh (2000) çevrimiçi sosyal etkileşimleri çevrimdışı sosyal etkileşimlerden ayıran dört özelliğin olduğunu dile getirmekte ve bu özellikleri; anonimliğin (gerçek ismi gizlemenin) artması, fiziksel görünümün öneminin azalması, coğrafi mesafeye bağlı engellerin azalması ve etkileşimlerin zaman ve hızında daha fazla kontrol sağlanması olarak belirlemişlerdir. Bu özellikler sosyal paylaşım sitelerinin özellikle gençler arasında yoğun bir şekilde kullanılmasının nedenleri olarak düşünülebilir. Ancak bununla birlikte sosyal paylaşım siteleri bireylere kişisel ve sosyal kimliklerini geliştirmeleri için bir ortam sunmaktadır (Ahn, 2011).

Sosyal paylaşım sitelerini kullanan milyonlarca kullanıcı kendi düşünce ve duygularını ifade etmekten günlük yaşamın ayrıntılarını sunmaya kadar kendileriyle ilgili birçok yaşam olaylarını sosyal paylaşım sitelerinde paylaşmakta ve böylece başkalarının neyi nasıl yaptığını görmesini sağlamaktadır (Jang, Park ve Song, 2016). Bu siteler insanların birbirleriyle internet (sanal) ortamında, sosyal iletişim kurmalarına dayanmaktadır. Ancak bu tür iletişim, farklı ortam, farklı çevre ve farklı iletişim

yolları içermekte ve farklı işlevler yerine getirmektedir. Bazı siteler çalışma hayatıyla ilişkili bağlamlara (örn., LinkedIn.com) yönelik iken, bazıları romantik ilişkilere (örn., Friendster.com; şimdilerde daha çok online oyunlara) yöneliktir. Bazıları müzikle ilgilenenleri bir araya getiren ve müzikle ilgili (örn., MySpace.com) paylaşımlara yönelik iken, bazı siteler ise arkadaşlarla ya da benzer faaliyette bulunan kişilerle tanışılmasına ve ortak paylaşımlarda bulunulmasına olanak sağlayan (örn., Facebook.com) sitelerdir.

İnternetteki sosyal paylaşım sitelerini kullanan bireyler, bu siteleri günlük yaşamdan tanışmış oldukları insanlarla etkileşimde bulunmak ve/veya yeni insanlarla tanışmak ve onlarla etkileşime girmek için kullanabilmektedirler. Bu araştırmada sosyal paylaşım siteleri içerisinde tüm dünyada en aktif bir şekilde kullanılan ve kullanıcılarının çevrimiçi bir profil yoluyla kendilerini tanıtmalarına, birbirlerinin sayfalarına yorum göndermelerine ve birbirlerinin profillerini görüntüleyip "arkadaş" edinmelerine, birbirlerinin ortak ilgi alanlarına dayalı sanal gruplara katılmalarına birbirlerinin hobilerini, ilgi alanlarını, müzik zevklerini ve profilleri aracılığıyla romantik ilişki durumlarını öğrenebilmelerine olanak sağlayan Facebook (Ellison, Steinfield ve Lampe, 2007) üzerinde durulacaktır.

Facebook, iletişim ve bağlantı kurma, günlük yaşamın stresinden uzaklaşma, eğlenme, kendini ifade etme, kendini tanıtma, akademik ve mesleki deneyimleri paylaşma gibi mükemmel ortamlar sağlamaktadır (Dhir, Kaur, Lonka ve Tsai, 2017; Dhir ve Tsai, 2017). Ayrıca kullanıcıların meslekleri, dinî ve siyasi görüşleri, en sevdikleri filmler ya da müzisyenlere kadar kendileri hakkında bilgi gönderebilecekleri bir profil oluşturmalarını sağlamaktadır. Oluşturulan bu profile hem kullanıcının kendisi hem de "arkadaşlar", web bağlantıları, resim ya da ilgi çekici videolar yayımlayabilir, kullanıcının "duvar"ında bilgi

paylaşabilir. Dahası, Facebook özel ve genel mesajları diğer kullanıcılara göndermek ve hatta gerçek zamanlı anında mesajlaşma yapma olanağı da sunmaktadır (Hughes, Rowe, Batey ve Lee, 2012). Bunlara ek olarak pek çok uygulaması sayesinde Facebook iletişim ve bilgi paylaşımı için bir platform sunmasının yanı sıra insanlara mevcut ilişkileri sürdürme, yenilerini başlatma, fotoğrafları yayınlama ve görüntüleme veya tartışmalara katılma gibi başka olanaklar da tanımaktadır (Ellison, Steinfield ve Lampe, 2007; Park, Kee ve Valenzuela, 2009; Przepiorka, Błachnio ve Díaz-Morales, 2016). Uygulamaların, grupların ve fan sayfalarının oluşturulmasıyla birlikte tüm bu özellikler Facebook'u çevrimiçi sosyalleşme için sosyal paylaşım siteleri içinde genel olarak popüler hâle getirmektedir. Bütün bu özellikler düşünüldüğünde Facebook, kültür, milliyet veya dinden bağımsız olarak birçok insanın günlük yaşamının bir parçası olan yeni bir sanal gerçeklik yaratmaktadır (Przepiorka ve diğ., 2016). Ancak Facebook'un sağlamış olduğu bu toplumsal olguların getirmiş olduğu olumsuz yönlerden birisinin Facebook'u problemlili bir şekilde kullanma ya da bir başka ifadeyle Facebook'a bağımlı olma tehlikesi olduğu da unutulmamalıdır (J. Kuss, D. Griffiths, Karila ve Billieux, 2014).

Facebook'un ilginç özelliklerinden biri, çok önemsiz olan yayınların, özel kişisel önem taşıyan bilgilerin ve çok geniş bir yelpazede önemli sosyal konuların yan yana var olabilmesidir (Rauch ve Schanz, 2013). Bu durum kullanıcıların geniş bir yelpazede Facebook'u kullanmalarını cazip hâle getirmektedir. Tipik Facebook kullanıcılarının birincil motivasyonu, bilgileri eleştirel olarak değerlendirmekten ziyade başkaları ile bir bağ kurma hissidir (Cheung, Chiu ve Lee, 2010; Raacke ve Bonds-Raacke, 2008; Rauch ve Schanz, 2013). Bunun yanında bir diğer motivasyon durumu Facebook kullanıcıların hem kendileriyle hem de

başkalarıyla fikir birliğine vardıkları aidiyet ve kendilerini sunmalarıdır (Rauch ve Schanz, 2013).

Wearesocial.com internet sitesinin yayımlanmış olduğu 2016 raporuna göre (Kemp, 2016) dünyada 2.307 milyon sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. Türkiye'de ise 42 milyon sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır ve bu kullanıcıların 36 milyonu mobil telefon yoluyla sosyal sitelere bağlanmaktadır. Sosyal paylaşım sitelerini aktif bir şekilde kullanan bireylerin %32'si Facebook, %16'sı Twitter, %15'i Instagram kullanmaktadır. Tüm Facebook kullanıcıları arasında, Facebook'u en çok kullananlar; 20-29 yaş (%36) aralığındaki bireylerdir (Kemp, 2016). Bu bulgudan Türkiye'de genç yetişkinlerin Facebook'u aktif bir şekilde kullandığı anlaşılmaktadır.

Günümüzde Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal paylaşım siteleri, özellikle gençlere, çeşitli etkinlikler, olaylar, haberler ve eş zamanlı aktivitelere çok kolay ve hızlı bir erişim olanağı sağlamaktadır (Fox ve Moreland, 2015). Facebook'ta bilgi paylaşmak, gündemi izlemek, arkadaşlarının ve kendilerinin durumlarını güncellemek gibi çeşitli durumlarla karşı karşıya kalan bireyler günlerinin büyük bir kısmını bu sitede geçirebilmektedirler (Gökler, Aydın, Ünal ve Metintaş, 2016). Facebook'un bireylere bu tür fırsatlar sunması, sosyal paylaşım siteleri arasında popülaritesinin artmasına ve daha fazla kullanıcıyı kendisine çekmesine neden olmuştur. İnternet ve sosyal paylaşım sitelerinin kullanımı ile ilgili yayınlanan raporlar (bk., <https://www.socialbakers.com>, <http://wearesocial.com/uk>) bu durumu destekler niteliktedir. Raporlarda söz edilen artan Facebook kullanımının yanı sıra Facebook kullanan kullanıcıların alışkanlıklarını ve özelliklerini belirleme merakı araştırmacıların Facebook kullanımı ile ilgili çalışmaları yürütmeleri konusunda artan bir ilgiyi beraberinde getirmiştir (Acopio ve Bance, 2016).

Facebook kullanımı konusunda yapılan araştırmaların bir kısmı Facebook kullanımının olumluluklarına, diğer bir kısmı ise Facebook kullanımının olumsuzlukları üzerine odaklanmaktadır. Örneğin, Valenzuela, Park ve Kee (2009) Facebook kullanım yoğunluğu ile yaşam doyumu arasında pozitif ilişki bulmuşlardır. Benzer şekilde Ellison ve arkadaşları da (2007) Facebook kullanımı ile psikolojik iyi olma arasında önemli ve pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Buna karşılık Kalpidou, Costin ve Morris (2011), Facebook'ta harcanan zamanın, düşük benlik saygısı ile ilişkili olduğunu ve Kross ve arkadaşları da (2013), Facebook'u yoğun kullanmanın öznel iyi oluşu negatif yönde etkilediğini, olumsuz duyguları anlık olarak artırdığını ve yaşam doyumunu azalttığını bulmuşlardır. Yapılan bu ve benzer araştırmaların sonuçları farklı olsa da Facebook'un bireyler üzerindeki etkisi, literatürde artan bir ilgiyle araştırılmaktadır. Ayrıca farklı bulgular bildirilmiş olsa da yapılan bu çalışmalar Facebook kullanımını anlamaya yönelik daha fazla açıklama getirmektedir.

Sonuç olarak, Facebook kullanımı ile ilgili yapılan araştırmalar Facebook'un sosyal yaşam üzerindeki büyük etkisi düşünüldüğünde, özellikle aşırı derecede kullanmaya eğilimli olabilecek ya da başka bir ifadeyle Facebook'u yoğun bir şekilde kullanan kullanıcıların Facebook kullanım yoğunluklarını belirlemenin önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Ellison ve arkadaşları (2007) bireylerin Facebook kullanım tutumlarını belirlemek amacıyla Facebook Yoğunluğu Ölçeği'ni (FYÖ [Facebook Intensity Scale]) geliştirmişlerdir. Çeşitli araştırmalarda kullanılan ölçekle (örn., Acopio1 ve Bance, 2016; Tomai, Rosa, Mebane, D'Acunti, Benedetti ve Francescato, 2010; Valenzuela ve diğ., 2009) bireyin Facebook kullanım tutumlarını belirlenmektedir. Bu araştırmada Ellison ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen Facebook Yoğunluğu Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve

faktör yapısı ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Türkçeye uyarlanması yapılan FYÖ'nün bireylerin Facebook kullanım yoğunluklarının anlaşılmasını sağlayarak ilgili literatüre kuramsal katkılar getireceği umulmaktadır. Bununla birlikte uyarlanan aracın çeşitli değişkenlerle (örneğin internet bağımlılığı, problemli internet kullanımı, Facebook bağımlılığı gibi) birlikte ele alınmasıyla Facebook kullanımı ile ilişkili olabilecek dinamiklerin anlaşılmasına önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın verileri internet yoluyla toplanmış olup araştırmaya 267 kadın (%74), 95 (%26) erkek olmak üzere toplam 362 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin %77'si (n=280) lisans, %23'ü (n=82) lisansüstü öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların %46'sı günde yaklaşık olarak üç saate kadar internete bağlı kaldıklarını %54'ü ise 3 saatten daha fazla internete bağlı kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bireylerin %81'i Facebook'u 1 saate kadar kullandıklarını %19'u ise 1 saatten daha fazla kullandıklarını bildirmişlerdir. Facebook arkadaş sayıları açısından ise %29'unun 200'den daha az arkadaşı olduğu, %37'sinin 200 ile 400 arasında arkadaşı olduğu ve %34'ünün ise 400'den daha fazla arkadaşı olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaşları 19-43 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 23,49 (Ss=4.80) olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Ellison ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen FYÖ'nün Türkçeye uyarlanması ve ölçeğin faktör yapısının ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçek öncelikle araştırmacılar ve İngilizce öğretmenliği bölümünden iki öğretim elemanı tarafından birbirlerinden bağımsız olarak Türkçeye çevrilmiştir.

Daha sonra çeviriler karşılaştırılarak nihai çeviriye karar verilmiş ve böylece ölçek analize hazır hâle getirilmiştir.

Facebook Yoğunluğu Ölçeği (FYÖ; [Facebook Intensity Scale; FBI]): Araştırmada kullanılan Facebook Yoğunluğu Ölçeği Ellison ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 6 maddeden (örn., “Facebook günlük faaliyetlerimin bir parçasıdır”) oluşan 5’li Likert tipi derecelmeli (1=Hiç katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3=Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Tamamen katılıyorum) bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puan kişinin Facebook’u yoğun olarak kullandığı anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .83 olarak bulunmuştur. Bununla birlikte ölçek puanlamasında kullanılmayan ancak katılımcıların Facebook arkadaş sayıları ve Facebook’ta kalma sürelerine ilişkin iki soru daha yer almaktadır. Bu iki soru kişisel bilgi formunda katılımcılara sorulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada katılımcıların cinsiyet, yaş ve Facebook kullanımı ile ilgili bilgilerini belirlemek için kişisel bilgi formundan yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS 21, LISREL 8.73 ve Monte Carlo PCA Paralel Analiz paket programları kullanılarak analiz edilmiştir. Türkçe FYÖ’nün yapı geçerliliği Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılarak incelenmiştir. FYÖ’nün güvenilirliğini belirlemek için ise Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca testi yarılama (iki yarı test) güvenilirliği incelenmiştir.

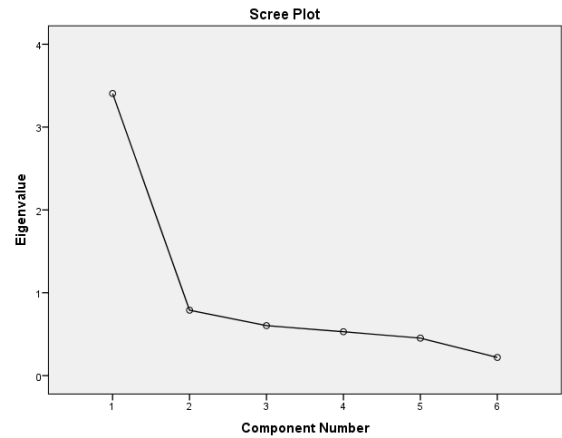
Bulgular

FYÖ’nün Geçerliliğine İlişkin Bulgular

FYÖ’nün yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi yapılmadan

önce, verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı örneklem yeterliliğini gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testi değerleri incelenmiştir. KMO (.833) ve Bartlett testi ($\chi^2 = 888,285$, $sd = 15$, $p < 0.000$) ile elde edilen değerlerin yeter düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre faktör analizine geçilmiştir. Faktör analizinde öz değeri 1’in üzerinde olan faktörler esas alınmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2015).

Faktör sayısının belirlenebilmesi için toplam açıklanan varyans tablosu ve yamaç birikinti (screeplot) grafiği birlikte değerlendirilmiştir. Şekil 1’de verilen yamaç birikinti grafiğinden de anlaşılacağı üzere grafik eğrisindeki kırılmanın orijinal ölçekte olduğu gibi birinci faktörden sonra olduğu ve kırılmadan sonraki bileşenlerin öz değerinin 1’in altında yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla ölçeğin tek faktörlü olduğu anlaşılmaktadır. Tek faktörlü yapılarda döndürme yapılmadığı için ve dolayısıyla döndürülmüş matris (rotated matrix) oluşmadığından bileşen matrisindeki (component matrix) yük değerleri dikkate alınmıştır. Maddelerin faktör yük değerlerinin .63 ile .84 arasında değiştiği ve açıklanan toplam varyansın %56,75 olduğu bulunmuştur.

Şekil 1. Yamaç birikinti (Scree Plot) Grafiği

Elde edilen bu bulguların geçerliliğini sınamak ve faktör sayısı konusunda kesin kararı vermek amacıyla ayrıca paralel analiz tekniğinden yararlanılmıştır (Field, 2013). Paralel analiz öz değerlerin

büyükliğünün, aynı büyüklükte rastgele oluşturulmuş verilerden elde edilen öz değerlerin büyüklüğü ile karşılaştırılmasını içermektedir (Pallant, 2016). Bu analizde açımlayıcı faktör analizinde belirlenen özdeğerin paralel analizle rastgele oluşturulan veri setinden elde edilen özdeğerden büyük olması istenmektedir. Paralel analiz sonucunda, yamaç-birikinti grafiğinin doğrulandığı, tek faktörlü yapı için elde edilen özdeğerin, paralel analizle üretilen tesadüfi özdeğerden yüksek olduğu (Tek faktör=3,405> 1.1824) ve temel bileşenler analizi ile belirlenen tek

faktörlü yapının doğrulandığı belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle faktör analizi değerleri ile paralel analiz değerleri karşılaştırıldığında faktör analizi değeri paralel analizden elde edilen kritik değerden daha büyük olan tek bir faktör olduğu görülmektedir. Tablo 1’de faktör analizi ve paralel analizden elde edilen değerlerin karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre paralel analiz sonuçları açımlayıcı faktör analizi sonunda belirlenen tek faktörlü yapıyı desteklemektedir.

Tablo 1 Açımlayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Değerlerin Paralel Analiz Kritik Değerleriyle Karşılaştırılması

Bileşen Numarası	Açımlayıcı Faktör Analizi Özdeğerleri	Paralel Analiz Kritik Değerleri	Karar
1	3.405	1.1824	Kabul
2	.790	1.0957	Red
3	.603	1.0271	Red
4	.530	.9667	Red
5	.452	.9003	Red
6	.220	.8278	Red

Son olarak ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarında modelin uyum göstergeleri $\chi^2=27,241$, $sd=9$, $\chi^2/df =3.027$, $GFI=.99$, $CFI=.95$, $AGFI=.96$, $NFI=.93$, $RMSEA=.075$ (CI=.042-.110) olarak bulunmuştur.

FYÖ’nün Güvenirliğine İlişkin Bulgular

FYÖ’nün güvenirligi Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ile hesaplanmıştır. Altı maddelik FYÖ’nün Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Ayrıca bir diğer güvenirlilik yöntemi olarak testi yarılama (iki yarı test) güvenirligi hesaplanmıştır. Tek ve çift maddelerden oluşan iki

yarıdan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı .70 olarak bulunmuştur. Bunlara ilaveten ölçekte yer alan 6 maddenin madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyon katsayıları .72 ile .83 arasında olduğu bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Facebook Yoğunluğu Ölçeği’nin Türkçeye uyarlanması ve faktör yapısı ve güvenirliginin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla altı maddelik ölçek için öncelikle açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve orijinal ölçekte olduğu gibi ölçeğin tek faktörlü olduğu belirlenmiştir. Sonrasında

ise, belirlenen tek faktörlü yapıyı test etmek için paralel analiz yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi ve paralel analiz sonuçları uyarlanan ölçeğin faktör yapısının orijinal ölçek ile benzer olduğunu göstermektedir. Daha sonra ise ölçeğin orijinalinde bulunan ve açımlayıcı faktör analizi ve paralel analiz yöntemleriyle desteklenen tek boyutlu yapısının doğrulanması amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde test edilen modelin uyum iyiliğini belirlemek için araştırmalarda yaygın olarak kullanılan çeşitli uyum indeksleri incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, FYÖ'nün tek faktörlü yapısının uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları uyarlanan ölçeğin faktör yapısının orijinal ölçek ile benzer olduğunu göstermektedir.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular Facebook yoğunluğunu ölçmeyi amaçlayan FYÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu göstermektedir. Araştırma bulgularına göre ölçeğin güvenilirlik katsayısının iyi derecede olduğu görülmektedir. Facebook yoğunluğuna yönelik yapılacak spesifik araştırmalarla Facebook yoğunluğunun incelenmesi bireylerin Facebook tutumlarının anlaşılmasına ışık tutacaktır.

Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde Facebook kullanımına yönelik bazı ölçeklerin yer aldığı görülmektedir. Örneğin Hamutoğlu ve Yıldız (2016) Facebook kullanımı kaygısına ilişkin bir ölçek geliştirmişlerdir. Türkyılmaz (2015) ise Facebook Bağımlılık Ölçeği'ni Türkçeye uyarlayarak bireylerin Facebook bağımlılık düzeyini ölçmeyi amaçlamıştır. Demirtaş-Madran (2016) Facebook Kıskançlık Ölçeği'ni uyarlamıştır. Uçar (2016) ise Facebook'ta duyguları ifade etme ölçeğini geliştirmiştir. Dikkat edilirse sözü edilen ölçekler, Facebook kullanımı ile ilgili spesifik örüntülere (bağımlılık, kıskançlık, duyguları ifade etme gibi) odaklanmaktadır. Oysa bu

çalışmada uyarlanan FYÖ ise genel anlamda Facebook kullanımına odaklanmakta olup bireylerin Facebook kullanma yoğunluklarını ölçmektedir. Bu nedenle FYÖ'nün sözü edilen bu ve benzer örüntülerin anlaşılmasına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıklarını vurgulamak gerekir. İlk olarak, ölçeğin güvenirlik analizlerinde Cronbach' Alpha katsayısı hesaplanmış ve testi yarılama güvenirliği incelenmiştir. İleriki araştırmalarda test-tekrar test güvenirliği incelenebilir. İkincisi araştırmaya katılan bireylerin yaşları 19-43 arasında değişmekte olup katılımcılar lisans ve lisansüstü öğrencilerden oluşmaktadır. Sonraki araştırmalarda ergenler, çalışan/çalışmayan yetişkin bireyler gibi daha geniş katılımcı gruplarına ulaşılmasında yarar vardır. Son olarak bu araştırma bir ölçek uyarlama araştırması olduğu için FYÖ'nün diğer bazı değişkenlerle ilişkisine bakılmamıştır. İleriki araştırmalarda Facebook yoğunluğu ile Facebook bağımlılığı, Facebook kıskançlığı, internet bağımlılığı, sosyal sermaye, problemler internet kullanımı ya da kişilik özellikleri gibi farklı yapı ve özelliklerle ölçeğin geçerliliği test edilmelidir.

Sonuç olarak FYÖ'nün genç yetişkin bireylerin Facebook kullanımı ile ilgili tutumlarını incelemeyi amaçlayan araştırmalarda kullanılabilir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri ölçeğin yeterli psikometrik özellikleri içerdiğini göstermektedir. Bu çalışma sonucunda uyarlanan ölçeğin hem ileriki araştırmaların yapılmasına olanak sağlayacağı hem de Facebook kullanımı ile ilgili teorik yaklaşımlara katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Kaynaklar

- Acopio, J. R. B., & Bance, L. O. (2016). Personality traits as predictors of Facebook use. *International Journal of Psychology and Counselling*, 8(4), 45-52.
- Ahn, J. (2011). The effect of social network sites on adolescents' social and academic development: current theories and controversies. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62, 1435-1445.
- Cheung, C. M. K., Chiu, P. Y., & Lee, M. K. O. (2010). Online social networks: Why do students use facebook? *Computers in Human Behavior*, 27, 1337-1343.
- Demirtaş-Madran, H. A. (2016). Facebook Kıskançlığı Ölçeğinin Türkçe formu: Üniversite öğrencileri üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17, 93-99.
- Dhir, A., Kaur, P., Lonka, K. & Tsai, C-C. (2017). "Do psychosocial attributes of well-being drive intensive Facebook use?" *Computers in Human Behavior* 68: 520-527.
- Dhir, A. & C.-C. Tsai (2017). "Understanding the relationship between intensity and gratifications of Facebook use among adolescents and young adults." *Telematics and Informatics* 34(4): 350-364.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends:" Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1143-1168.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM spss statistics*. Los Angeles: Sage.
- Fox, J., & Moreland, J. J. (2015). The dark side of social networking sites: An exploration of the relational and psychological stressors associated with Facebook use and affordances. *Computers in Human Behavior*, 45, 168-176.
- Gökler, M. E., Aydın, R., Ünal, E., & Metintaş, S. (2016). Sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 52-59.
- Hamutoğlu, N. B. & Yıldız, E. P. (2016). Eğitimde Facebook kullanım kaygısı (EFKK): Ölçek geliştirme çalışması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 54-69.
- Hughes, D. J., et al. (2012). "A tale of two sites: Twitter vs. Facebook and the personality predictors of social media usage." *Computers in Human Behavior* 28(2): 561-569.
- Jang, K., Park, N., & Song, H. (2016). Social comparison on Facebook: Its antecedents and psychological outcomes. *Computers in Human Behavior*, 62, 147-154. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.082
- J. Kuss, D., D Griffiths, M., Karila, L., & Billieux, J. (2014). Internet addiction: a systematic review of epidemiological research for the last decade. *Current pharmaceutical design*, 20(25), 4026-4052
- Kalpidou, M., Costin, D., & Morris, J. (2011). The relationship between Facebook and the well-being of undergraduate college students. *CyberPsychology, Behavior and Social Networking*, 14(4), 183-189. http://dx.doi.org/10.1089/cyber.2010.0061.
- Kemp, S. (2016, Jan., 27). Digital in 2016. We are social's compendium of global digital, social, and mobile data trend and statistics [Global report]. <http://wearesocial.com/uk/special-reports/digital-in-2016> adresinden 18.02.2017 tarihinde alınmıştır.
- Kross E, Verduyn P, Demiralp E, Park J, Lee DS, Lin N, ve diğ. (2013). Facebook use predicts declines in subjective well-being in young adults. *PLOS ONE* 8(8): e69841. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0069841

- McKenna, K. Y. A., & Bargh, J. A. (2000). Plan 9 from cyberspace. The implications of the internet for personality and social psychology. *Personality and Social Psychology Review*, 4(1), 57–75.
- Oldmeadow, J. A., Quinn, S., & Kowert, R. (2013). Attachment style, social skills, and Facebook use amongst adults. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1142-1149. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2012.10.006>
- Park, N., Kee, K. F., & Valenzuela, S. (2009). Being immersed in social networking environment: Facebook groups, uses and gratifications, and social outcomes. *CyberPsychology & Behavior*, 12, 729-733.
- Pallant, J. (2016). SPSS kullanma kılavuzu/SPSS ile adım adım veri analizi (Çev. Ed. S. Balcı ve B. Ahi). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Przepiorka, A., Błachnio, A., & Diaz-Morales, J. F. (2016). Problematic Facebook use and procrastination. *Computers in Human Behavior*, 65, 59-64.
- Raacke, J., & Bonds-Raacke, J. (2008). MySpace and Facebook: Applying the uses and gratification theory to exploring friend-networking sites. *CyberPsychology and Behavior*, 11, 169–174.
- Rauch, S. M. and K. Schanz (2013). "Advancing racism with Facebook: Frequency and purpose of Facebook use and the acceptance of prejudiced and egalitarian messages." *Computers in Human Behavior* 29(3): 610-615.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (Çev. Ed. M. Baloğlu). Ankara: Nobel.
- Tomai M, Rosa V, Mebane ME, D'Acunti A, Benedetti, M. & Francescato, D. (2010). Virtual communities in schools as tools to promote social capital with high schools students. *Computers & Education*, 54, 265–274.
- Türkyılmaz, M. (2015). Facebook bağımlılığı ölçeğinin Türkçeleştirilmesi ve Facebook bağımlılığının okuma becerisine etkisi. *International Journal of Social Science*, 36, 265-280.
- Uçar, E. (2016). Facebook'ta duyguları ifade etme ölçeği geliştirme çalışması. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 6-23.
- Valenzuela, S., Park, N., & Kee, K. F. (2009) Is there social capital in a social network site? Facebook use and college students' life satisfaction, trust, and participation. *Journal of Computer-mediated Communication*, 14, 875–901.

Extended Summary

Adapting Facebook Intensity Scale (FBI) to Turkish: Examination of Factor Structure and Reliability

The increasing use of the internet every day in the world may have some social consequences. As one of these, it is observed that social media is being used more. People are in tendency to use social networking sites more often. The basis of social networking sites is based on the social communication of people on the internet with others. Therefore, this type of communication involves different media, environments, communication channels and performs different functions. Some of the social networking sites are related to working life, while others are related to romantic relationships. Some are bringing together people interested in music, while others are sites that allow people to meet and share with people of similar interests (e.g., Facebook.com).

Facebook and similar sharing sites provide excellent environments for diverting from everyday stress, communicating, having fun, expressing oneself, introducing oneself, sharing academic and professional experiences (Dhir, Kaur, Lonka, & Tsai, 2017; Dhir, & Tsai, 2017). Facebook is creating a new virtual reality that is part of the everyday life of many people regardless of culture, nationality or religion (Przepiorka et al., 2016).

According to the Wearesocial.com website's 2016 report (Kemp, 2016), there are 42 million social media users in Turkey. 32% of these individuals were found to use Facebook, 16% Twitter, and 15% Instagram. Those who use Facebook the most are individuals between ages 20-29 (36%). According to this, it is understood that young adults in Turkey use Facebook actively.

When the literature is examined, Valenzuela, Park and Kee (2009) found a positive relationship between the intensity of Facebook usage and life satisfaction. Similarly, Ellison, Steinfield and Lampe (2007) found a significant and positive relationship between Facebook use and psychological well-being. In contrast, Kalpidou, Costin and Morris (2011) found that time spent on Facebook was associated with low self-esteem, and Kross et al. (2013) found that intensive use of Facebook affected subjective well-being negatively, negative feelings are increased transiently and life satisfaction is decreasing. In this study, it was aimed to examine the adaptation of the Facebook Intensity Scale developed by Ellison et al. (2007) and its factor structure and reliability.

The data of the study were collected online via Google Forms and a total of 362 people, 267 females (74%) and 95 (26%) male, were participated

in the research. The average age of participants was found to be 23.49 (SD = 4.80). 81% of the individuals who participated in the research reported that they used Facebook for 1 hour, and 19% spent more than 1 hour.

Facebook Intensity Scale was used as a data collection tool in the research (Ellison et al., 2007). The scale was first translated into Turkish by researchers and two instructors from the English teaching departments, independently. Then the translations were compared and the final translation was decided, and thus the analysis was made ready. The Facebook Intensity Scale used in the research was developed by Ellison et al. (2007). It is a 5-point Likert type scale with a total of 6 items. The high score on the scale means that the person is using Facebook extensively. In the research, personal information form was used to identify gender, age, and Facebook usage information of participants.

Data from the study were analyzed using SPSS 21, LISREL 8.73 and Monte Carlo PCA Parallel Analysis package programs. The structural validity of the Turkish FIS was examined by using Explanatory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA). The Cronbach Alpha internal consistency coefficient was calculated to determine the reliability of FIS. In addition, the half-reliability of the test (split half test) is examined.

A principal components analysis was carried out to determine the validity of FIS structure. Prior to principal components analysis, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett Sphericity Test values were examined to determine if the data were appropriate for factor analysis. The values obtained with KMO (.833) and Bartlett test ($\chi^2 = 888,285$, $sd = 15$, $p < 0.000$) were found to be sufficient. Based on these results, principal components analysis was made. Tabachnick and Fidell (2015) suggest that the values with eigenvalue of above 1 should be taken into account as a result of the principal components analysis. For this reason, the factors above the eigenvalue of 1 in the analyzes are taken as basis.

The total explanatory variance table and the scree-plot graph were evaluated together to determine the number of factors. According to the slope accumulation graph, it is seen that the breakage in the graphical curve is after the first factor as in the original scale and that the eigenvalue of the components after breaking is below 1. It is therefore understood that the scale is single factor. The load values in the component matrix are taken into consideration since no single-factor structures are rotated and therefore no rotated matrix is formed. The factor load values of the items ranged from .63 to .84 and the total variance explained was found to be 56.75%.

In order to test the validity of these findings and to make a final decision on the number of factors,

a parallel analysis technique was also utilized (Field, 2013). Parallel analysis involves comparing the magnitude of eigenvalues to the magnitude of eigenvalues obtained from randomly generated data of the same magnitude (Pallant, 2016). As a result of the parallel analysis, it was determined that the eigenvalue obtained for the single-factor structure, which is confirmed by the scree plot graph, is higher than the random eigenvalue generated by the parallel analysis (Single-factor = 3,405 > 1.1824) and that the single-factor structure determined by the principal component analysis is confirmed. Finally, the single-factor structure of the scale was examined by confirmatory factor analysis. In the analysis results, the coincident indicators of the model were found as $\chi^2=27,241$, $sd=9$, $\chi^2/df =3.027$, $GFI=.99$, $CFI=.95$, $AGFI=.96$, $NFI=.93$, $RMSEA=.075$ ($CI=.042-.110$).

The reliability of the FIS was calculated by the Cronbach Alpha internal consistency coefficient. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the six-item FIS was found to be .85. Furthermore, half-reliability of the test was calculated. The correlation coefficient between the scores obtained from the two halves consisting of single and double items was found to be .70. In addition, item total correlations of the 6 items found on the scale were calculated. Item total correlation coefficients were found between .72 and .83.

Findings from validity and reliability studies show that FIS is a valid and reliable measurement tool. There were some scales for Facebook usage found in the research done locally. Hamutoğlu and Yıldız (2016) on Facebook use anxiety, Türkyılmaz (2015) adapted Facebook Addiction Scale to Turkish. Demirtaş-Madran (2016) developed the Facebook Jealousy Scale, and Uçar (2016) Expressing Emotions on Facebook Scale. In these scales, the focus is on concepts such as Facebook use addiction, jealousy, expressing emotions. However, the FIS, which is adapted in this study, measures the individuals' intensity of using Facebook in general.

This research has some limitations. First, in the reliability analyzes of the scale, the Cronbach's Alpha coefficient was calculated and the test half-reliability was examined. Test-retest reliability can be examined in future studies. Second, the age of the study group ranges from 19 to 43 and the participants are undergraduate and graduate students. In subsequent research, it can be applied on adolescents, working/non-working adults. Finally, this study did not look at the relationship of FIS with some other variables. As a result, the FIS can be used for research on Facebook use of young adult individuals. According to the analysis of validity and reliability, it can be stated that the scale contains sufficient psychometric properties.